

14006 Bostadsbebyggelse
A 051 Flerbostadshusdelg. kv.

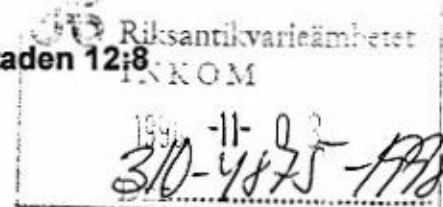
BESLUT
98-10-27

Diarienummer
221-35157-98

L 1611
1(4)

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND
Miljöavdelningen
Kulturmiljöenheten
Staffan Sedenmalm
Handläggare

**Byggnadsminnesförklaring av fastigheten Vasastaden 12:8
(kv.Furan), Viktoriagatan 15, Göteborg.**

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap. 1§ lagen om kulturminnen m.m. (1988:950) att förklara fastigheten Vasastaden 12:8 i Göteborg för byggnadsminne. Länsstyrelsen meddelar samtidigt i enlighet med 2§ samma kapitel följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas.
2. Byggnadens exteriör får inte förändras.
3. I samtliga trapphus och vestibulen mot Viktoriagatan får inte konstruktion eller ytskikt förändras.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Underhåll skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
5. Förgård och övriga markytor kring byggnaden får inte bebyggas eller förändras så att byggnadens utseende och karaktär förvanskas. Plantering och stängsel mot angränsande gata och fastigheter skall vårdas i överensstämmelse härmed.

Om särskilda skäl föreligger får länsstyrelsen enligt 3 kap. 14§ lagen om kulturminnen m.m. lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Enligt 3 kap. 21§ samma lag gäller detta beslut även om det överklagas.

ÄRENDET

Stenstadsområdet Vasastaden-Lorensberg är en kulturmiljö av riksintresse och ingår i Göteborgs Bevaringsprogram. Fastigheten Vasastaden 12:8 utgör en omistlig del av den riksintressanta kulturmiljön. Byggnadens tak reparerades på 1980-talet med stöd av Länsstyrelsen till antikvariska merkostnader för bevarande av kupor och mönsterlagd skiffertäckning. År 1995 lämnade Länsstyrelsen ett större bidrag till fasadrenovering (bl.a. konserveringsåtgärder av natursten) och återställande av takets förlorade krönande utsmyckning. Arbetena projekterades delvis av Länsstyrelsens kulturmiljöenhet och utfördes under Länsstyrelsens överinseende.

Länsstyrelsen aktualiserade byggnadsminnesförklaring i skrivelse till fastighetens ägare 1998-06-08. Såväl ägaren som Göteborgs kommun och Riksantikvarieämbetet har tillstyrkt förslag till skyddsföreskrifter.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

I planen för stadens utvidgning 1866 avsattes bl.a. "Annebergskvarteret" runt det s.k. Bolanderska berget – på landeriet Annebergs ägor söder om Vasagatan – till villastad. I enlighet med planens intentioner anlades 1878-81 den pittoreska "Tjänstemannastaden" med trävillor i Föreningsgatans kuperade terräng. Området vann stort erkännande, inte minst utomlands. Annebergskvarterets nordöstra del (i nuvarande kv. Furan) mot Vasagatan och Viktoriagatan ligger granne med stenstadskvarteren; här uppfördes under 1880- och 90-talen större villor eller fritt liggande bostadshus i fyra eller fem våningar av sten. Effekten av den ökade exploateringen mildrades av trädgårdarna och den framskyntande bergnaturen innanför bebyggelsen.

Fastigheten Vasastaden 12:8 tillkom genom delning av en större villatomt. Vid tomtindelningen reglerade staden i sina villkor bebyggandet med två fritt liggande byggnadskomplex. Den påkostade stenvillan från 1876 med parkliknande trädgård fick lämna plats åt tre hyreshus i fem våningar (Viktoriagatan 15A och 15B uppfördes som dubbelhus). Byggmästare Ernst Friman uppförde 1893 den aktuella byggnaden på tomten n:r 87 i 13:e roten (Viktoriagatan 15). Byggherren drev sedan 1885 firman Ullgren & Friman efter kompanjonen J.A. Ullgrens död. Firman var en av Göteborgs mest välrenommerade i byggnadsbranschen med specialitet på förnäma stenhus. Ernst Friman bör vid byggnadstillfället ha nått toppen av sin karriär och skydde synbarligen varken möda eller kostnader för att få en högkvalitativ slutprodukt med hjälp av den ansedde arkitekten C.F. Ebeling. Läget vid foten av Bolanderska berget torde ha varit ett av de mest exklusiva utanför Vallgraven. Viktoriagatan 15 låg granne med stadens förnämsta villor där bl.a. stadstjänstemän i hög ställning hade sin bostad: stadsarkitekt Viktor von Gegerfelt, arkitekt Hans Hedlund, rådman F.M. Colliander m.fl.

Kv. Furans nedre del, omgiven av slutna stenstadskvarter i öster och väster samt esplanaden Vasagatan i norr, har trots inslag av större nybyggnader från 1950- respektive 1970-talet en bebyggelsestruktur som är väl bevarad sedan 1890-talet. Väsentliga identitetsskapande komponenter i stadsbilden i Viktoriagatans perspektiv från korsningen med Vasagatan utgör de sammanbyggda Hedlundska husen Viktoriagatan 11 (bl.a. "Tomtehuset" som blev byggnadsminnesförklarat 1982), Viktoriagatan 15 samt tvillinghusen 15A och 15B. Samtliga har bibehållna förgårdar med originalstaket och planteringar.

Fastigheten Vasastaden 12:8 är genom anläggningssättet och den arkitektoniska utformningen anpassad till kvarterets ursprungliga karaktär av villaområde och är numera ett av de sista och bäst bevarade exemplen på hyreshus av sten i "villastil" från 1800-talets slut. Denna särpräglade typ av bostadsbyggande har tidigare varit väl representerad i flera stadsdelar utanför Vallgraven där utbyggnaden var intensiv perioden 1870-1910.

1890-talets växande medelklass sökte en ny borgerlig identitet i arkitekturen – nyrenässansen med dess stenimiterande putsfasader ansågs urartad och oetisk. För tidens "höghus" i fem våningar fordrades ett nytt fasadsystem präglad av materialäkthet i en slags nyborgerlig "realism". Viktoriagatan 15 utformades i en förädlad variant av "den moderna göteborgska tegelstilen". Me i drag av tidig nord-europeisk renässans – den måleriska "chateau-stilen", kryddad med tyskt formspråk – i granit, kalksten och förbländertegel gavs hyreshuset en karaktär av exklusivt stadspalats i övergångsskedet mellan gotik och renässans. Gatufasaden är stilenligt komponerad genom en raffinerad asymmetri, där olika utbyggnader med krönande torn- respektive gavelmotiv balanseras mot varandra. De olika stenmaterialen ger effektfullt samspel mellan färger och ytstrukturer. Fönster- och takarkitekturen är ytterst livlig. De höga, branta takfallen är täckta med mörk och ljus skiffer i gotisk mönsterläggning och även prydda av hjälmtakkupor med gotiserande träomfattningar. Krönande utsmyckningar såsom nockgaller, högt strävande spiror etc utgör ett karakteristiskt inslag i denna uttrycksfulla arkitektur.

Såväl huvudfasaden som huvudentrén med vestibulens och huvudtrappans interiör är tydligt präglade av byggherrens höga ambition. Statuskillnaden är påtaglig mellan huvudentréns representativa karaktär, motsvarande den ståtliga gatufasaden, och övriga fasader med sidotrapphusen som har en prydlig men rationellt schablonmässig utformning.

Exteriören mot gatan har återställts till originalutseende med undantag av ett tidigare utbytt balkongräcke. I övrigt har exteriören delvis förändrats men är i huvudsak välbevarad. De inre fasaderna är sedan tidigare tillbyggda med två diskret placerade utvändiga hissar. Interiört förtjänar särskilt framhållas att målningen i vestibulen och tillhörande huvudtrapphus är bevarad i originalutförande med undantag av bottenvåningens trapphustak.

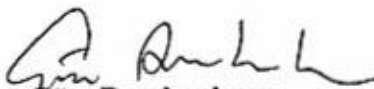
Byggnaden på fastigheten Vasastaden 12:8 har exteriört och även till stora delar interiört en vårdad originalprägel. Förgårdsplanteringen och tomtens inhägnad är liksom takets ornering väsentliga för byggnadens karaktär och utgör blickfång i stadsbilden.

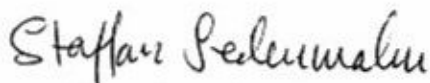
Länsstyrelsen anser en byggnadsminnesförklaring väl motiverad.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten i Göteborg. Se bilaga (formulär 01).

I detta ärende har landshövding Göte Bernhardsson beslutat och handläggare Staffan Sedenmalm varit föredragande. I beslutet har även länsassessor Ann Dahlberg och länsantikvarie Jan-Gunnar Lindgren deltagit.

Göte Bernhardsson

Staffan Sedenmalm

Kopia

Riksantikvarieämbetet + delg.kvitto
Inskrivningsmyndigheten
Byggnadsnämnden i Göteborg
Göteborgs Stadsmuseum
Kulturmiljöenheten
Akten